

Yönetici ve Öğretmenlerin Değer Tercihleri ile Örgütsel Vatandaşlık Davranışları Arasındaki İlişki

The Relationship Between Organizational Citizenship Behaviours and Value Preferences of Teachers and Principals

Ali Aktay*, Halil Ekşi**

Özet: Bu araştırmayla yönetici ve öğretmenlerin değer tercihleri ile örgütsel vatandaşlık davranışı arasındaki ilişkinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Araştırmanın evrenini İstanbul ili Avrupa Yakası'ndaki resmi ortaöğretim kurumlarında görev yapan 252 yönetici ve öğretmenden oluşmaktadır. Ayrıca bu araştırmada; demografik değişkenlerin toplanmasına yönelik kişisel bilgi formu, Schwartz Değerler Ölçeği ve Yücel Örgütsel Vatandaşlık Davranışı Ölçeği yer almaktadır. Yönetici ve öğretmenlerin değer tercihleri, demografik özellikleri ile örgütsel vatandaşlık davranışı arasındaki ilişkinin var olduğu bu araştırmanın sonuçlarıyla ortaya konmuştur. Yönetici ve öğretmenlerin değer tercihleri ile örgütsel vatandaşlık davranışı arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Anahtar Kelimeler: Yöneticiler, öğretmen davranışı, değerler, değer ölçüleri, örgütsel vatandaşlık davranışı.

Abstract: The main purpose of this research is to investigate the relationship between organizational citizenship behaviours and value preferences of teachers and principals. The participants of this research includes 252 principals and teachers who are on duty in state schools in west side of Istanbul province. In addition, in the research personal information form, Schwartz value scale and Yücel organizational citizenship behaviours scale are used for collecting data. As result of the analyses, there is a meaningful relationship between the value preferences the organizational citizenship behaviours. As the importance given to the organizational citizenship behaviours increases, also the organizational citizenship behaviour increases.

Keywords: Principals, teacher behavior, values, standard of value, organizational citizenship behaviour.

* Uzm., İstanbul Beyoğlu Dilnihat Özyeğin Lisesinde müdür yardımcısıdır. Çalışma alanları; örgütsel davranış, değer ve iş ahlakıdır.

İletişim: Beyoğlu Dilnihat Özyeğin Lisesi, Keçeçi Piri Mh. Hasbahçe Sk. No:1, Beyoğlu, İstanbul.
Ş aliaktay10@hotmail.com Ş (+90 212) 361 5254.

** Dr., eğitim psikoloji alanında doçenttir. Özel çalışma alanı; psikolojik perspektiften ahlak/moral gelişimi ve eğitimidir. Bu çerçevede EDAM (www.edam.com.tr/perese.htm) Eğitim Danışmanlığı Merkezi ile birlikte karakter eğitimi ile ilgili uygulamaya dönük projeler yapmakta, kitaplar ve makaleler yayımlamaktadır. Diğer ilgi alanları arasında ise başa çıkma ve alternatif terapi yaklaşımları yer almaktadır.

İletişim: Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Ana Bilim Dalı, 34722, Kadıköy / İstanbul
Ş halileksi@marmara.edu.tr Ş (+90 216) 6345 9090/172

Giriş

Kavramların yaşam içinde önemli bir yeri vardır. Bireyin temel yaşam felsefesini üzerine kurguladığı bu kavramlar son derece dikkatle seçilir, işlenir ve iletilir. Bireyden topluma uzanan bir köprü ile bu kavramlar aynı zamanda toplumun bir parçası hâline gelir. Bu tür kavramlara verilebilecek en iyi örneklerden birisi “değer” kavramıdır. Çünkü değer kavramı bireyin toplumsal konularda taraf olmasına ve bir yön tayin etmesine “rehberlik” eder. Kriter ve standart rolü oynar (Rokeach, 1973’ten akt. Orhan, 1997).

Değerler konusunda farklı perspektiflerden tanımlar geliştiren çeşitli araştırmacılar vardır. Bununla birlikte değerler konusunda odaklaşan araştırmacıların çoğu daha ziyade insanların sahip olduğu değerlerin neler olduğunu tespit etmeye çalışmıştır. Bunların dışında kalan bir grup çalışmacı ise “insani değerler”in niteliklerini belirlemeye yönelik çalışmalar yapmıştır. Çalışanın sahip olduğu değerleri bilmek, iş ortamındaki bireyin davranışlarını belirlemek ve yönlendirmek açısından çok önemlidir. Özellikle iş ve çalışma ortamlarında değerlerin tespiti ve bunun genel değerlerle karşılaştırılması ilginç bir nokta konumundadır. Eğitim gelecek kuşaklara değer aktarımının yapıldığı bir süreçtir. Bu süreç içerisinde öğretmenlerin sahip oldukları değerler öğrencileri etkileyecektir (Sarı, 2005).

Değer, belirli bir durumu bir diğerine tercih etme eğilimi olarak tanımlanmaktadır. Değerler, davranışlara kaynaklık eden ve onları yargılamaya yarayan anlayışlardır. Değerler ayrıca bireylerin neyi önemli gördüklerini tanımlayarak istekleri, tercihleri, arzu edilen ve edilmeyen durumları gösterir. Örgüt kültürü içerisindeki değerler, iş görenlerin çalışmalarını, eylemlerini nitelendirmeye ve değerlendirmeye yarayan ölçütlerin kaynağı ve örgütte neyin istenir, neyin istenmez olduğunun belirleyicisidir. Değerlerin insan duyu, düşünce ve davranışlarıyla yakından ilişkisi bilinmektedir. Hatta pek çok sosyal bilimci değerlerin insan davranışlarını açıklamada temel bir öneme sahip olduğunu düşünmektedir (Kuşdil & Kağıtçıbaşı, 2000).

Değerlerden arındırılmış ve değerleri kapsamayan bir eğitim olamayacağından, neyin doğru neyin yanlış ve neyin öğretmede öncelikli ve önemli olduğunu vurgulamada eğitimcilerde rehberlik edecek ilkelerin olması gerekir (Altun, 2003).

Örgütsel vatandaşlık davranışı değişen yönetim anlayışlarının, durmaksızın yükselen kalite kaygısının, ekonomik ve teknolojik şartların yarattığı bir ortamda önem kazanmıştır. Çalışandan en fazla verimi alabilmek için bu davranış şeklinin geliştirilmesi gereği tartışılmaktadır. Her örgütün başarısı, kadrosunun katılımı ve iyi çalışması üzerine kurulu olduğu için,

örgüt liderleri kurumu bir ülke olarak görüp örgütsel vatandaşlık davranışını oluşturmaya çalışmalıdırlar (Brightman & Tschannen-Moran, 1999'dan akt. Sönmez, 2005).

Eğitim sektöründe çalışan kişilerde sadece verilen görevleri değil o görevlerin üstünde de birtakım ihtiyaç duyulan işlerde kendilerine söylenmeden sorumluluk almaları gereksinimi oluşması kaçınılmazdır.

Örgütsel vatandaşlık davranışları; emir vermeye dayalı olmayan, organizasyonel fayda sağlayan, biçimsel olmayan davranışları içerir. Aynı zamanda şikâyet etme gibi istenmeyen davranışları azaltan, işi zamanında bitirme, yenilikçi olma ve diğerlerine gönüllü yardım etme davranışlarını da kapsar. Bu anlamda, örgütsel vatandaşlık davranışı, örgütün performansı ile ilgilidir. Fakat nitelikli insan gücünün yetiştirildiği eğitim sektöründe, çalışanların daha yüksek performans göstermesi ve kaliteli bir eğitimin verilmesinde örgütsel vatandaşlık davranışı kavramının uygulanması önem taşımaktadır. Öğretmenlerin okullarına, öğrencilerine, öğretim aktivitelerine, mesleğe ve meslektaşlara bağlılığı; diğer bir deyişle, biçimselciliğin ötesinde öğretmen tutumları, bu grupların normatif beklentilerine ve okulun etkiliğine amaçlı bir etki yapar (Çetin, 2004). Örgütsel vatandaşlık, iş görenin, örgüt amaç ve değerlerine yüksek düzeyde inanması ve kabul etmesi; örgüt amaçları için yoğun gayret sarf etme isteği ve örgütte kalmak ve örgüt üyeliğini sürdürmek için duyulan güçlü bir arzu şeklinde tanımlanmaktadır (Terzi & Kurt, 2005).

Okullarda kendisi için bir şey beklemeden gecesini gündüzüne katan, insanı en yüce değer olarak gören binlerce öğretmeni, yöneticisi ve çalışanı ile ilgili başlangıcından bugüne her öğretim yılında örgütsel vatandaşlık davranışının pek çok boyutunun yaşanıldığı düşünülmektedir. Gerçekte örgütsel vatandaşlık davranışı, örgütü yıkıcı ve istenmeyen davranışlardan koruma, önerileri kabul etme, yetenek ve beceri geliştirme etkin ve yaygın bir iletişim ağı kurma gibi konuları içerir. Bu davranışlar tüm örgüt üyelerinin katılımını gerektirir. Bu anlamda örgütsel vatandaşlık davranışı, kurumun genel performansı ile büyük ölçüde bağlantılıdır (Sönmez, 2005).

Bu çalışmanın amacı, değerler konusunda salt kuramsal sonuçlara ulaşmak değildir. Aksine hızla küçülerek değişen dünya içinde kendisine yer arayan Türk toplumu ve eğitim dünyasına, pratik sonuçlar sağlamaktır. Sosyoekonomik gelişmeler sonucunda ortaya çıkan yeni durumların zorunlu kıldığı değişimlerin daha iyi anlaşılabilmesi, toplumsal uyumun sağlanabilmesi için son derece önemlidir. Bu nedenle de toplumun ve sahip olduğu değerlerin olabildiğince detaylı incelenmesi ve tanımlanması gerek-

mektedir (Kuşdil & Kağıtçıbaşı, 2000). Bu sebeplerle araştırmada eğitim dünyasında bulunan öğretmenlerin ve eğitim yöneticilerinin, salt yaşam değerleri ile örgütsel vatandaşlık davranışının belirlenmesi amaçlanmamıştır. Zira ilgili yazında Türk toplumunun değerlerine yönelik gerek aynı ölçek gerekse farklı ölçekler kullanılarak yapılmış araştırmalara rastlanmaktadır (Bacanlı, 2002). Amaç, öğretmen ve yöneticilerin değer tercihleri ile örgütsel vatandaşlık davranışı arasında bir ilişki olup olmadığını da sınamak değildir çünkü örgütsel vatandaşlık davranışı ile değerlerin ilişkili olması zaten beklenen bir şeydir. Bu araştırmada asıl amaç, örgütsel vatandaşlık davranışı gösteren öğretmen ve yöneticilerin sahip oldukları değerleri ampirik yollarla ortaya koymaktır.

Aslında değerler üzerinde bir çalışma yapmanın çeşitli zorlukları vardır. Çünkü değerlerin tanımlanmasından sınıflandırılmasına, değerleri araştırırken nasıl bir yol ve yöntem takip edileceğinden elde edilen sonuçlara ne derece güvenileceğine kadar pek çok hususta ciddi tartışmalar devam etmektedir. Ancak bireylerin dünya görüşlerini belirlemeye hizmet eden değerlerin çok çeşitli yaklaşımlarla incelenmesi, en azından onların hem mevcut tutum ve davranışlarını anlamaya hem de gelecekte ne tür davranışlarda bulunacaklarını öngörebilmemize imkân vermektedir. Ayrıca Güvenç'in (1976) de belirttiği gibi, değerleri incelemek çoğu kere tutum ve davranışı incelemekten daha işlevseldir. Özellikle bizim toplumumuz gibi hızlı bir değişim süreci yaşayan fakat henüz sosyal değişimin istenen ve beklenen düzeyde gerçekleşmediği toplumlarda değerler yelpazesi hızla büyümekte, bu da tutumların incelenmesini zorlaştırmaktadır. Öyleyse gözlenebilen ve ölçülebilen değerlerden hareket edildiği zaman tutumlar üzerinde daha rahat konuşulabileceğini söyleyebiliriz. Bu da insanın tutum ve davranışlarının anlaşılması için değerlerin incelenmesinin gerekli olduğu anlamına gelmektedir.

Araştırmanın konusu araştırmacının iş yaşamı sırasında tanıklık ettiği davranışların kaynağını merak etmesi sonucu oluşmuştur. İş yerlerinde kimi çalışanlar sadece kendilerine söylenen veya sözleşmelerinde imzalamış oldukları görev ve davranışları yerine getirirlerken bazıları “üzerlerine vazife olmayan” işleri kendi sorumlulukları gibi benimseyerek herhangi bir karşılık beklemeden hatta yaptıkları işleri üstlerine veya çalışma arkadaşlarına bir üstünlük gibi kullanmadan içlerinden geldiği gibi yerine getirmektedirler. Bu tür davranışlar “örgütsel vatandaşlık davranışı” olarak adlandırılmaktadır. İş görenlerin örgütsel vatandaşlık davranışı göstermelerinin nedeni birden fazla değişkene bağlı olduğundan, bu çalışmada “değer tercihleri” seçilmiştir. Yönetici ve öğretmenlerin çalıştıkları kurumda ekstra rol davranışı göstermelerinin değer tercihleri ile olumlu yönde olması ile ilişkili olduğunun bilinmesi eğitim kurumlarının politikalarını olumlu şekilde yönlendirebile-

cektir. Bu nedenle, bu çalışmanın Milli Eğitim Bakanlığının eğitim politikalarını belirlemede yetkililere, okul yöneticilerine ve öğretmenlere yarar sağlayacağı düşünülmektedir.

Eğitim yöneticilerinin ve öğretmenlerin sahip oldukları değerler, eğitim politikalarının ve felsefesinin belirlenmesi, bu politikaların programlar yoluyla gerçekleştirilmeye çalışılması, personelin seçimi, geliştirilmesi ve değerlendirilmesi, kaynakların rasyonel kullanılması, sağlıklı bir okul kültürünün oluşturulması ve okulun etkili kılınmasında oldukça önemli bir yere sahiptir.

Bu çalışma, yönetici ve öğretmenlerin okullardaki değerlere ilişkin görüşlerinin belirlenmesi, değer tercihlerinin örgütsel vatandaşlığa etkisinin araştırılarak okulların durumunun tespit edilip sonuçlara göre yönetici ve öğretmenlerin değerlerine ilişkin tercihlerinin belirlenmesi ve buna bağlı olarak örgütsel vatandaşlık davranışı göstermelerine etken olan değerlerin saptanmasında yardımcı olması bakımından önemlidir.

Ayrıca alanda literatür incelendiğinde, Türkiye’de benzer çalışmaların sınırlı olduğu görülebilir. Bu sebepten, değerler ile örgütsel vatandaşlık davranışları arasındaki ilişkiyi araştırarak literatüre katkı sağlaması bakımından da yararlı olacaktır.

Yöntem

Araştırma Modeli

Araştırma, ortaöğretim kurumlarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerin değer tercihleri ile örgütsel vatandaşlık davranışları arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçladığından tarama modeline uygun olarak düzenlenmiştir. Tarama modelleri geçmişte ya da günümüzde mevcut olan bir durumu olduğu şekilde betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmada tarama modellerinden genel tarama modeli kullanılmıştır. Genel tarama modelleri çok sayıda elemandan meydana gelen bir evrende, o evren hakkında genel bir yargıya varma amacıyla evrenin tümü veya ondan alınacak örnek bir grup ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni İstanbul ilindeki ortaöğretim kurumlarında görev yapan öğretmenler oluşturmaktadırlar. Örneklem grubu seçilirken tabakalı ve kümeleme örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Öncelikle 2007-2008 öğretim yılında İstanbul ili içerisinde ilçelerden tabakalama örnekleme yoluyla Beyoğlu, Fatih, Kâğıthane, Eyüp ve Şişli ilçeleri belirlenmiş, daha sonra her

ilçeden iki resmî lise olmak üzere toplam on lise yine kümeleme örnekleme yoluyla belirlenmiştir. Liselerin her birinden de öğretmenlerin yarısını oluşturacak biçimde örneklem grubu tesadüfi örnekleme olarak seçilmiştir. Araştırma sonucunda 252 öğretmene ulaşılmıştır.

Tablo 1.

Öğretmenlerin Kişisel Bilgilerine için Frekans ve Yüzde Değerleri

DEĞİŞKEN		F	%
Cinsiyet	Erkek	139	55,2
	Bayan	113	44,8
Yaş	21-30	88	34,9
	31-40	108	42,9
	41 ve üstü	56	22,2
Medeni Durum	Evli	161	63,9
	Bekar	91	36,1
Kıdem	1-5 yıl	52	20,6
	6-10 yıl	109	43,3
	11-20 yıl	57	22,6
	20 ve üstü	34	13,5
Okuldaki Görev Yılı	1-5 yıl	155	61,5
	6-10 yıl	63	25,0
	11-20 yıl	27	10,7
	20 ve üstü	7	2,8
Okuldaki Görev	Yönetici	34	13,5
	Öğretmen	218	86,5
Çalışma Şekli	Kadrolu	220	87,3
	Söz.-Ücretli	32	12,7
Eğitim Durumu	Yüksekokul	13	5,2
	Üniversite	202	80,2
	Yük. Lisans	37	14,6
Gelir Düzeyi	Düşük	58	23,0
	Orta	149	59,1
	Yüksek	45	17,9
Mesleki Yayın	Takip Etmiyorum	47	18,7
	Bazen Takip Ediyorum	168	66,7
	Düzenli Takip Ediyorum	37	14,6

Ölçme Araçları

Örnekleme oluşturan öğretmenlerin kişisel bilgilerinin alındığı ilk bölüm, değer tercihlerini belirlemeye yönelik olan anketi içeren ikinci bölüm ve örgütsel vatandaşlık davranışını belirlemeye yönelik olarak hazırlanmış olan anketi içeren üçüncü bölüm olmak üzere toplam üç bölümden oluşan bir ölçme aracı kullanılmıştır.

Yaşam Değerleri Ölçeği

Araştırmada, uluslararası kabul görmüş bir ölçeğin kullanılması amaçlanmış, bu noktadan hareketle yapılan literatür çalışması sonucu Schwartz H. Shalom tarafından geliştirilen Schwartz Value Survey (SVS)/ Schwartz Değerler Ölçeği (SDÖ) en uygun araç olarak seçilmiştir (Schwartz, 1994'ten akt. Atay, 2003).

SDÖ, daha önce Türk araştırmacılar tarafından kullanıldığı için yeniden tercümesine gerek duyulmamıştır. Türkiye ölçeğin geliştirilmesi aşamasında uygulama yapılan ülkelerden birisidir. Ayrıca Türkiye'de SDÖ, geliştirilme aşamasında da farklı araştırmalarda kullanılmış ve Türkiye için uygunluğu kanıtlanmıştır (Kuşdil & Kağıtçıbaşı, 2000).

SDÖ, birinci bölümde otuz değer, ikinci bölümde ise yirmi yedi değer olmak üzere, iki bölümde toplam elli yedi değerden oluşmaktadır. Birinci bölümde yer alan otuz amaç değer (terminal) hayatın amacını yansıtmaktadır. Yirmi yedi sorudan oluşan ikinci bölüm ise araç değerlerden oluşmaktadır. Schwartz, ölçeğin değerlendirilmesinde, amaç değerler ile araç değerleri farklı farklı ele almakta ve değerlendirmektedir. Araç değerleri, amaç değerlere ulaşmadaki değerler olarak tanımlamaktadır. Fakat aslında bu değerler birbirlerine geçişmiş durumdadırlar. Ölçeğe "Tamamen katılıyorum, büyük ölçüde katılıyorum, biraz katılıyorum, fikrim yok, pek katılmıyorum, katılmıyorum, kesinlikle katılmıyorum." şeklinde yanıt verilmektedir.

Toplam elli yedi değer ise on alt boyutta gruplandırılmıştır. Bu alt boyutlar; güç, başarı, hazcılık, uyarılma, öz denetim, evrensellik, yardımseverlik, geleneksellik, uyum, güvenlik olarak sıralanmaktadır.

Alt boyutların içerdiği değerlerin listesi aşağıda gösterilmiştir;

1. Güç: 3, 12, 27, 46

2. Başarı: 34, 39, 43, 48,55

3. Hazcılık: 4, 50,57

4. Uyarılma: 9, 25,37

5. Öz denetim: 5, 14, 16, 31,41
6. Evrensellik: 1, 2, 17, 24, 26, 29, 30, 35,38
7. Yardımseverlik: 6, 10, 19, 28, 33, 45, 49, 52,54
8. Geleneksellik: 18, 21, 32, 36, 44, 51
9. Uyum: 11, 20, 40,47
10. Güvenlik: 7, 8, 13, 15, 22, 42, 56

Atay (2003) tarafından SDÖ'nün iç güvenilirliği Cronbach Alpha Testiyle sınanmış ve bu test sonucunda ölçeğin iç tutarlılığı Cronbach Alpha 0.887 olarak bulunmuştur.

Örgütsel Vatandaşlık Davranışı Ölçeği

Örgütsel vatandaşlık davranışlarını ölçmek için Yücel (2005)'in ÖVD anketi kullanılmıştır. Yücel tarafından hazırlanan, öğretmenlerin örgütsel vatandaşlık davranışlarını belirlemeye yönelik 18 sorudan oluşmuş ölçek (Ek 2) kullanılacaktır. Ölçeğe "Tamamen katılıyorum, katılıyorum, kararsızım, katılmıyorum, kesinlikle katılmıyorum." şeklinde yanıt verilmektedir. ÖVD anketinde ÖVD boyutları Organ (1988)'in hazırladığı gibi davranışın daha detaylı tanımı için yardımseverlik, sportmenlik, nezaket, örgütsel erdem, vicdanlılık olmak üzere 5 kategoride incelemiş ve her birinin örgütün etkililiğini nasıl geliştirdiğini açıklamıştır.

Alt boyutların içerdiği örgütsel vatandaşlık davranışı listesi aşağıda gösterilmiştir;

1. Gönüllülük:1, 2, 3
2. Vicdanlılık:4, 5, 6
3. Örgütsel Erdem:7, 8, 9, 10
4. Yardımseverlik: 11, 12, 13, 14, 15
5. Sportmenlik: 16, 17, 18

Kalaycı (2007) tarafından ÖVD'nin iç güvenilirliği Cronbach Alpha Testiyle sınanmış ve bu test sonucunda ölçeğin iç tutarlılığı Cronbach Alpha 0.94 olarak bulunmuştur.

İşlem

İstatistiksel çözümlemelere geçmeden önce demografik değişkenler gruplandırılmış ardından öğretmenlere uygulanan Değer Tercihleri ve Örgütsel

Vatandaşlık Davranışı Ölçekleri olumsuz ifadeli tutum cümlelerinde ters yönde işleyecek şekilde (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 şeklinde) puanlama yapılmıştır.

Daha sonra elde edilen verilerin istatistiksel çözümlenmeleri bilgisayar ortamında gerçekleştirilmiştir. Bu aşamada, araştırma grubunu oluşturan öğretmenlerin demografik özelliklerini betimleyici frekans ve yüzde dağılımları çıkarılmış, sonra ölçeklerin toplam puanları için aritmetik ortalama, standart sapma, standart hata değerleri saptanmıştır. Gruplar içerisinde normal dağılım özelliği göstermeyen gruplar için non-parametrik teknikler, normal dağılım özelliği gösteren gruplar için parametrik analiz teknikleri kullanılmıştır.

Bu bağlamda:

1. Örnekleme oluşturan öğretmenlerin Değer Tercihleri Ölçeği ve Örgütsel Vatandaşlık Davranışı Ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları puanların; cinsiyet, medeni durum ve okuldaki görev, çalışma şekli değişkenlerine göre farklılaşmış farklılaşmadığını belirlemek için; bağımsız grup t testi uygulanmıştır.
2. Örnekleme oluşturan öğretmenlerin Değer Tercihleri Ölçeği ve Örgütsel Vatandaşlık Davranışı Ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları puanların yaş, mesleki kıdem, gelir düzeyi, mesleki yayınları takip edip edememe değişkenlerine göre farklılaşmış farklılaşmadığının belirlemek için; tek yönlü varyans analizi (ANOVA), tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları anlamlı bulunan analizlerden sonra, farklılıkların kaynağını belirlemek üzere Post-Hoc Scheffe Testi uygulanmıştır.
3. Örnekleme oluşturan öğretmenlerin Değer Tercihleri Ölçeği ve Örgütsel Vatandaşlık Davranışı Ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları puanların okuldaki görev yılı, eğitim durumuna değişkenlerine göre farklılaşmış farklılaşmadığının belirlemek için; non-parametrik Kruskal Wallis Testi, non-parametrik Kruskal Wallis Testi sonuçları anlamlı bulunan analizlerden sonra, farklılıkların kaynağını belirlemek üzere Mann-whitney-u Testi uygulanmıştır.
4. Örnekleme oluşturan öğretmenlerin Değer Tercihleri Ölçeği ve Örgütsel Vatandaşlık Davranışı Ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında anlamlı bir ilişki bulunup bulunmadığını belirlemek için; Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizi kullanılmıştır.

Elde edilen veriler bilgisayarda SPSS for Windows ver: 15.0 yardımıyla istatistiksel teknikler kullanılarak çözümlenmiş ve yorumlanmıştır. Bulgular araştırmanın amaçlarına uygun olarak tablolar hâlinde sunulmuştur.

Bulgular

Değerler Ölçeğinin Çeşitli SosyoDemografik Değişkenlere Ait Analiz Bulguları**Tablo 2.**

Yönetici ve Öğretmenlerin Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşım Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	ss	\bar{x}	Sh _x	t Testi		
						Sd	t	p
Güç	Erkek	139	5,133	1,214	,103	250	0,543	0,587
	Bayan	113	5,047	1,311	,123			
Başarı	Erkek	139	5,879	1,139	,096	250	-1,646	,101
	Bayan	113	6,090	,829	,078			
Hazcılık	Erkek	139	5,525	1,159	,099	250	-,715	,475
	Bayan	113	5,628	1,115	,104			
Uyarılma	Erkek	139	5,499	1,109	,094	250	-,369	,712
	Bayan	113	5,552	1,153	,108			
Öz denetim	Erkek	139	6,046	1,138	,097	250	-2,197	,029
	Bayan	113	6,336	,913	,085			
Evrensellik	Erkek	139	6,055	1,153	,097	250	-2,341	,020
	Bayan	113	6,354	,794	,074			
Yardımsellik	Erkek	139	6,018	1,097	,093	250	-1,535	,126
	Bayan	113	6,205	,776	,073			
Geleneksellik	Erkek	139	5,573	1,149	,097	250	-,906	,366
	Bayan	113	5,695	,936	,089			
Uyum	Erkek	139	5,908	1,183	,101	250	-1,776	,079
	Bayan	113	6,148	,917	,086			
Güvenlilik	Erkek	139	5,959	1,164	,098	250	-1,565	,119
	Bayan	113	6,167	,887	,084			

Ortaöğretim kurumlarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerin değer tercihlerinin cinsiyetlerine göre; güç, başarı, hazcılık, uyarılma, yardımsellik, geleneksellik, uyum, güvenlik alt boyutlarında herhangi bir farklılaşım görülmemekle birlikte öz denetim ve evrensellik, alt boyutlarında farklılaşmakta olduğu görülmektedir. Bayan öğretmenler öz denetimi daha fazla tercih ederken erkek öğretmenler evrenselliği daha fazla tercih ettikleri görülmektedir. Diğer alt boyut puanları için anlamlı bir farklılaşım saptanmamıştır.

Tablo 3. Yönetici ve Öğretmenlerin Yaş Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Puan	Grup	N	ss	\bar{x}	ANOVA Sonuçları				F	p
					Var. K.	KT	Sd	KO		
Güç	21-30	88	4,983	1,205	G.Arası	3,053	2	1,526		
	31-40	108	5,088	1,315	G. İçi	393,397	249	1,580		
	41++	56	5,281	1,222	Toplam	396,449	251		,966	,382
	Toplam	252	5,094	1,257						
Başarı	21-30	88	5,881	1,102	G.Arası	1,158	2	,579		
	31-40	108	6,016	,925	G. İçi	257,909	249	1,036		,559
	41++	56	6,035	1,048	Toplam	259,067	251			,573
	Toplam	252	5,973	1,015						
Hazırlık	21-30	88	5,417	1,100	G.Arası	4,015	2	2,007		
	31-40	108	5,605	1,125	G. İçi	321,033	249	1,289		
	41++	56	5,750	1,208	Toplam	325,048	251		1,557	,213
	Toplam	252	5,571	1,138						
Uyarılma	21-30	88	5,371	1,146	G.Arası	3,650	2	1,825		
	31-40	108	5,562	1,138	G. İçi	315,444	249	1,267		
	41++	56	5,684	1,070	Toplam	319,095	251		1,441	,239
	Toplam	252	5,522	1,127						
Öz denetim	21-30	88	6,048	1,111	G.Arası	5,469	2	2,735		
	31-40	108	6,346	,910	G. İçi	271,748	249	1,091		
	41++	56	6,050	1,173	Toplam	277,217	251		2,506	,084
	Toplam	252	6,176	1,050						

f, ss ve \bar{x} Değerleri		ANOVA Sonuçları								
Puan	Grup	N	ss	\bar{x}	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Ergenlik	21-30	88	6,057	1,126	G.Arası	5,997	2	2,999		
	31-40	108	6,367	,8478	G. İçi	253,567	249	1,018		
	41-+	56	6,054	1,098	Toplam	259,564	251			2,945 ,054
	Toplam	252	6,189	1,016						
Yardımsızlık	21-30	88	5,996	1,063	G.Arası	3,489	2	1,744		
	31-40	108	6,238	,863	G. İçi	232,132	249	,932		
	41-+	56	6,006	,993	Toplam	235,620	251			1,871 ,156
	Toplam	252	6,102	,969						
Geleneksellik	21-30	88	5,515	1,079	G.Arası	3,248	2	1,624		
	31-40	108	5,758	,964	G. İçi	278,007	249	1,116		
	41-+	56	5,554	1,187	Toplam	281,255	251			1,455 ,235
	Toplam	252	5,628	1,058						
Uyum	21-30	88	5,954	1,136	G.Arası	,792	2	,396		
	31-40	108	6,079	,978	G. İçi	290,395	249	1,166		
	41-+	56	5,991	1,173	Toplam	291,187	251			,339 ,712
	Toplam	252	6,016	1,078						
Güvenlilik	21-30	88	5,938	1,196	G.Arası	3,390	2	1,695		
	31-40	108	6,185	,920	G. İçi	274,456	249	1,102		
	41-+	56	5,974	1,037	Toplam	277,845	251			1,538 ,217
	Toplam	252	6,052	1,052						

Ölçeğin tüm alt boyutları için ortaöğretim kurumlarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerin değer tercihlerinde yaş değişkeni açısından anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Tablo 4.

Yönetici ve Öğretmenlerin Medeni Durum Değişkenine Göre Farklılaşmış Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	ss	\bar{x}	Sh _x	t Testi		
						Sd	t	p
Güç	Evli	161	5,262	1,238	,097	250	2,866	0.05
	Bekar	91	4,797	1,239	,129			
Başarı	Evli	161	6,159	,9396	,074	250	1,791	,074
	Bekar	91	5,822	1,128	,118			
Hazcılık	Evli	161	5,639	1,161	,092	250	1,269	,206
	Bekar	91	5,450	1,093	,114			
Uyarılma	Evli	161	5,513	1,137	,089	250	-,169	,866
	Bekar	91	5,538	1,116	,117			
Öz denetim	Evli	161	6,205	,993	,0783	250	,577	,564
	Bekar	91	6,125	1,149	,1205			
Evrensellik	Evli	161	6,253	,933	,074	250	1,334	,184
	Bekar	91	6,076	1,146	,121			
Yardımsellik	Evli	161	6,186	,903	,071	250	1,835	,068
	Bekar	91	5,954	1,065	,111			
Geleneksellik	Evli	161	5,748	1,031	,081	250	2,433	,016
	Bekar	91	5,414	1,079	,113			
Uyum	Evli	161	6,107	1,055	,083	250	1,797	,074
	Bekar	91	5,854	1,104	,115			
Güvenlilik	Evli	161	6,126	,999	,078	250	1,486	,139
	Bekar	91	5,921	1,132	,118			

Ortaöğretim kurumlarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerin değer tercihleri medeni durumlarına göre; başarı, hazcılık, öz denetim, evrensellik, uyarılma, yardımsellik, uyum, güvenlik alt boyutlarında herhangi bir farklılaşma görülmemekle birlikte güç ve geleneksellik alt boyutlarında farklılaşmakta olduğu görülmektedir. Evli öğretmenlerin bekar öğretmenlere göre güç ve gelenekselliği daha fazla tercih ettikleri görülmektedir.

Tablo 5.

Yönetici ve Öğretmenlerin Kıdem Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

f, ss ve \bar{x} Değerleri				ANOVA Sonuçları						
Puan	Grup	N	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p	
Güç	1-5	52	4,918	1,268	G.Arası	2,775	3	,925	,583	,627
	6-10	109	5,139	1,140	G. İçi	393,674	248	1,587		
	11-20	57	5,070	1,472	Toplam	396,449	251			
	21-+	34	5,257	1,227						
	Toplam	252	5,094	1,257						
Başarı	1-5	52	5,885	1,177	G.Arası	2,762	3	,921	891	,446
	6-10	109	5,901	1,026	G. İçi	256,305	248	1,033		
	11-20	57	6,098	,987	Toplam	259,067	251			
	21-+	34	6,135	,719						
	Toplam	252	5,974	1,015						
Hazırlık	1-5	52	5,538	1,111	G.Arası	2,130	3	,710	,545	,652
	6-10	109	5,538	1,131	G. İçi	322,917	248	1,302		
	11-20	57	5,526	1,214	Toplam	325,048	251			
	21-+	34	5,804	1,092						
	Toplam	252	5,571	1,138						
Uyarılma	1-5	52	5,417	1,285	G.Arası	1,364	3	,455	,355	,786
	6-10	109	5,541	1,092	G. İçi	317,730	248	1,281		
	11-20	57	5,497	1,142	Toplam	319,095	251			
	21-+	34	5,667	,978						
	Toplam	252	5,522	1,127						
Öz denetim	1-5	52	6,181	1,164	G.Arası	,175	3	,058	,052	,984
	6-10	109	6,149	1,056	G. İçi	277,042	248	,1171		
	11-20	57	6,200	1,096	Toplam	277,217	251			
	21-+	34	6,218	,782						
	Toplam	252	6,176	1,050						
Evransellik	1-5	52	6,164	1,078	G.Arası	,743	3	,248	,237	,870
	6-10	109	6,164	1,075	G. İçi	258,821	248	1,044		
	11-20	57	6,288	,956	Toplam	259,564	251			
	21-+	34	6,140	,843						
	Toplam	252	6,189	1,016						

Yardımsızlık	1-5	52	6,017	1,074	G.Arası	,718	3	,239	,253 ,859
	6-10	109	6,109	1,016	G. İçi	234,902	248	,947	
	11-20	57	6,177	,899	Toplam	235,620	251		
	21+	34	6,082	,767					
	Toplam	252	6,102	,969					
Geleneksizlik	1-5	52	5,413	1,147	G.Arası	3,446	3	1,149	1,025 ,382
	6-10	109	5,683	1,029	G. İçi	277,810	248	1,120	
	11-20	57	5,737	1,012	Toplam	281,255	251		
	21+	34	5,593	1,084					
	Toplam	252	5,628	1,058					
Uyum	1-5	52	5,904	1,278	G.Arası	1,501	3	,500	,428 ,733
	6-10	109	6,002	1,046	G. İçi	289,686	248	1,168	
	11-20	57	6,136	,933	Toplam	291,187	251		
	21+	34	6,029	1,091					
	Toplam	252	6,016	1,078					
Güvenlilik	1-5	52	5,953	1,260	G.Arası	,977	3	,326	,292 ,831
	6-10	109	6,051	1,066	G. İçi	276,868	248	1,116	
	11-20	57	6,143	,987	Toplam	277,845	251		
	21+	34	6,055	,751					
	Toplam	252	6,052	1,052					

Ortaöğretim kurumlarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerin değer tercihleri mesleki kıdemlerine göre alt boyutlarda herhangi bir farklılaşma görülmemektedir.

Tablo 6.

Yönetici ve Öğretmenlerin Görev Yılı Değişkenine Göre Farklılaşım Farklılaşmadığı Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\chi_{sıra}$	x^2	Sd	P
Güç	1-5	155	120,55	3,330	3	0,343
	6-10	63	136,72			
	11-20	27	129,70			
	21+	7	153,93			
	Toplam	252				

İş Ahlakı Dergisi

Başarı	1-5	155	123,92	1,215	3	0,749
	6-10	63	131,40			
	11-20	27	134,41			
	21-+	7	108,93			
	Toplam	252				
Hazcılık	1-5	155	126,85	0,984	3	0,805
	6-10	63	120,92			
	11-20	27	133,13			
	21-+	7	143,43			
	Toplam	252				
Uyarılma	1-5	155	126,24	1,916	3	0,590
	6-10	63	122,45			
	11-20	27	128,15			
	21-+	7	162,29			
	Toplam	252				
Öz denetim	1-5	155	130,20	4,430	3	0,219
	6-10	63	115,52			
	11-20	27	139,93			
	21-+	7	91,71			
	Toplam	252				
Evrensellik	1-5	155	126,35	0,925	3	0,819
	6-10	63	131,71			
	11-20	27	119,28			
	21-+	7	110,71			
	Toplam	252				
Yardımseverlik	1-5	155	124,56	1,299	3	0,729
	6-10	63	134,88			
	11-20	27	121,37			
	21-+	7	113,71			
	Toplam	252				
Geleneksellik	1-5	155	121,49	1,517	3	0,472
	6-10	63	138,73			
	11-20	27	126,67			
	21-+	7	126,79			
	Toplam	252				

Uyum	1-5	155	121,97	2,653	3	0,448
	6-10	63	137,61			
	11-20	27	131,26			
	21+	7	108,36			
	Toplam	252				
Güvenlilik	1-5	155	125,91	1,515	3	0,679
	6-10	63	132,90			
	11-20	27	121,70			
	21+	7	100,50			
	Toplam	252				

Ortaöğretim kurumlarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerin değer tercihleri okuldaki görev sürelerine göre alt göre alt boyutlarda herhangi bir farklılaşma görülmemektedir.

Tablo 7.

Yönetici ve Öğretmenlerin Okuldaki Görev Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	ss	\bar{x}	Sh_x	t Testi		
						Sd	t	p
Güç	Yönetici	34	5,404	1,073	,1840	250	1,552	,122
	Öğretmen	218	5,145	1,278	,0865			
Başarı	Yönetici	34	5,894	,928	,1591	250	-,491	,624
	Öğretmen	218	5,986	1,030	,069			
Hazırlık	Yönetici	34	5,431	1,029	,176	250	-,771	,441
	Öğretmen	218	5,593	1,155	,078			
Uyarılma	Yönetici	34	5,598	1,011	,174	250	,419	,675
	Öğretmen	218	5,511	1,146	,077			

Öz denetim	Yönetici	34	6,194	,795	,137	250	,107	,915
	Öğretmen	218	6,173	1,086	,073			
Evransellik	Yönetici	34	6,131	,894	,153	250	-,360	,719
	Öğretmen	218	6,198	1,037	,070			
Yardımsverlik	Yönetici	34	6,167	,810	,139	250	,419	,676
	Öğretmen	218	6,092	,992	,067			
Geleneksellik	Yönetici	34	5,686	,760	,131	250	,347	,729
	Öğretmen	218	5,618	1,098	,074			
Uyum	Yönetici	34	6,103	,723	,124	250	,506	,613
	Öğretmen	218	6,002	1,122	,076			
Güvenlilik	Yönetici	34	6,101	,918	,1575	250	,290	,772
	Öğretmen	218	6,045	1,073	,073			

Ortaöğretim kurumlarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerin değer tercihleri okuldaki görevlerine göre alt boyutlarda herhangi bir farklılaşma görülmemektedir.

Tablo 8.

Yönetici ve Öğretmenlerin Çalışma Şekli Değişkenine Göre Farklılaşım Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	ss	\bar{x}	Sh_x	t Testi		
						Sd	t	p
Güç	Kadrolu	220	5,143	1,279	,086	250	1,626	,105
	Sözleşmeli-Ücretli	32	4,757	1,046	,184			
Başarı	Kadrolu	220	5,957	1,034	,069	250	-,677	,499
	Sözleşmeli-Ücretli	32	6,087	,882	,156			
Hazcılık	Kadrolu	220	5,586	1,158	,078	250	,546	,586
	Sözleşmeli-Ücretli	32	5,468	1,005	,177			
Uyarılma	Kadrolu	220	5,519	1,123	,075	250	-,103	,918
	Sözleşmeli-Ücretli	32	5,542	1,176	,207			
Öz denetim	Kadrolu	220	6,169	1,059	,071	250	-,281	,779
	Sözleşmeli-Ücretli	32	6,225	1,005	,177			
Evrensellik	Kadrolu	220	6,179	1,046	,070	250	-,403	,687
	Sözleşmeli-Ücretli	32	6,257	,801	,142			
Yardımsızlık	Kadrolu	220	6,093	,999	,068	250	-,383	,702
	Sözleşmeli-Ücretli	32	6,163	,734	,129			

Geleneksellik	Kadrolu	220	5,634	1,098	,074			
	Sözleşmeli-Ücretli	32	5,583	,752	,133	250	,253	,801
Uyum	Kadrolu	220	6,006	1,107	,074			
	Sözleşmeli-Ücretli	32	6,086	,855	,152	250	-,393	,695
Güvenlilik	Kadrolu	220	6,045	1,068	,073			
	Sözleşmeli-Ücretli	32	6,103	,942	,167	250	-,290	,772

Ortaöğretim kurumlarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerin değer tercihleri çalışma şekillerine göre alt boyutlarda herhangi bir farklılaşma görülmemektedir.

Tablo 9.

Yönetici ve Öğretmenlerin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşım Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\chi_{sıra}$	χ^2	Sd	p
Güç	Yüksek Okul	13	117,23			
	Üniversite	202	125,13			
	Yüksek Lisans	37	137,22	1,086	2	,581
	Toplam	252				
Başarı	Yüksek Okul	13	96,08			
	Üniversite	202	125,85			
	Yüksek Lisans	37	140,74	3,730	2	,155
	Toplam	252				
Hazırlık	Yüksek Okul	13	86,08			
	Üniversite	202	126,04			
	Yüksek Lisans	37	143,23	6,022	2	0,49
	Toplam	252				

↳

Uyarılma	Yüksek Okul	13	116,65	1,605	2	0,448
	Üniversite	202	124,70			
	Yüksek Lisans	37	139,78			
	Toplam	252				
Öz denetim	Yüksek Okul	13	72,65	12,370	2	0,002
	Üniversite	202	125,08			
	Yüksek Lisans	37	153,15			
	Toplam	252				
Evrensellik	Yüksek Okul	13	86,96	9,121	2	0,010
	Üniversite	202	124,14			
	Yüksek Lisans	37	153,28			
	Toplam	252				
Yardımseverlik	Yüksek Okul	13	82,73	7,474	2	0,024
	Üniversite	202	125,70			
	Yüksek Lisans	37	146,26			
	Toplam	252				
Geleneksellik	Yüksek Okul	13	80,54	5,991	2	0,050
	Üniversite	202	127,55			
	Yüksek Lisans	37	136,93			
	Toplam	252				
Uyum	Yüksek Okul	13	55,62	18,748	2	0,000
	Üniversite	202	125,63			
	Yüksek Lisans	37	156,15			
	Toplam	252				
Güvenlilik	Yüksek Okul	13	74,12	9,105	2	0,011
	Üniversite	202	126,52			
	Yüksek Lisans	37	144,77			
	Toplam	252				

Ortaöğretim kurumlarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerin değer tercihleri eğitim durumlarına göre; güç, hazcılık, başarı, uyarılma, geleneksellik alt boyutlarında herhangi bir farklılaşma görülmemekle birlikte, öz denetim, evrensellik, yardımseverlik, uyum ve güvenlik alt boyutlarında farklılaşmakta olduğu görülmektedir. Üniversite mezunu olan öğretmenlerin yüksekokul ile yüksek lisans mezunu olan öğretmenlere göre daha fazla öz denetim, evrensellik, yardımseverlik ve güvenliliğe sahip oldukları görülmekle birlikte yüksekokul ile üniversite mezunları arasında üniversite mezunlarının, üniversite ile yüksek lisans mezunu olanlar arasında yüksek lisans mezunu olan öğretmenlerin daha fazla uyuma sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 10.

Yönetici ve Öğretmenlerin Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşım Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

		ANOVA Sonuçları								
f, ss ve \bar{x} Değerleri	Grup	N	ss	\bar{x}	Var. K.	KT	Sd	KO	F	P
Puan	Düşük	58	5,164	1,168	G.Arası	,366	2	,183		
	Orta	149	5,072	1,248	G. İçi	396,084	249	1,591		
	Yüksek	45	5,078	1,412	Toplam	396,449	251	,115	,892	
	Toplam	252	5,094	1,256						
Başarı	Düşük	58	5,969	1,046	G.Arası	3,558	2	1,779		
	Orta	149	6,049	,909	G. İçi	255,509	249	1,026		
	Yüksek	45	5,729	1,269	Toplam	259,067	251	1,734	,179	
	Toplam	252	5,973	1,015						
Hazcılık	Düşük	58	5,448	1,206	G.Arası	2,860	2	1,430		
	Orta	149	5,660	1,060	G. İçi	322,187	249	1,294		
	Yüksek	45	5,437	1,286	Toplam	325,048	251	1,105	,333	
	Toplam	252	5,571	1,137						
Uyarılma	Düşük	58	5,632	1,074	G.Arası	5,575	2	2,788		
	Orta	149	5,575	1,080	G. İçi	313,519	249	1,259	2,214	
	Yüksek	45	5,207	1,305	Toplam	319,095	251	,111		
	Toplam	252	5,522	1,127						
Öz denetim	Düşük	58	6,203	,969	G.Arası	9,600	2	4,800		
	Orta	149	6,289	,972	G. İçi	267,617	249	1,075		
	Yüksek	45	5,764	1,297	Toplam	277,217	251	4,466	,012	
	Toplam	252	6,176	1,050						

L →

Evensellik	Düşük	58	6,139	1,008	G.Arası	11,574	2	5,787
	Orta	149	6,337	,894	G. İçi	247,990	249	,996
	Yüksek	45	5,763	1,277	Toplam	259,564	251	5,811 ,003
	Toplam	252	6,189	1,016				
	Düşük	58	6,002	,996	G.Arası	5,181	2	2,591
	Orta	149	6,215	,849	G. İçi	230,439	249	,925
	Yüksek	45	5,857	1,234	Toplam	235,620	251	
	Toplam	252	6,102	,969				2,799 ,063
Yardımseverlik								
Geleneksellik	Düşük	58	5,425	1,025	G.Arası	7,114	2	3,557
	Orta	149	5,767	,986	G. İçi	274,141	249	1,101
	Yüksek	45	5,426	1,264	Toplam	281,255	251	3,231 ,041
	Toplam	252	5,628	1,058				
Uyum	Düşük	58	5,793	1,144	G.Arası	9,178	2	4,589
	Orta	149	6,174	,920	G. İçi	282,008	249	1,133
	Yüksek	45	5,778	1,366	Toplam	291,187	251	4,052 ,019
	Toplam	252	6,016	1,077				
Güvenlilik	Düşük	58	6,089	,991	G.Arası	5,317	2	2,658
	Orta	149	6,131	,984	G. İçi	272,528	249	1,094
	Yüksek	45	5,743	1,291	Toplam	277,845	251	2,429 ,090
	Toplam	252	6,052	1,052				

Ortaöğretim kurumlarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerin değer tercihleri gelir düzeyi göre; güç, başarı, hazcılık, uyarılma, yardımseverlik, güvenlik geleneksellik uyum alt boyutlarında herhangi bir farklılaşma görülmemekle birlikte öz denetim ve evrensellik alt boyutlarında farklılaşmakta olduğu görülmektedir. Orta gelir düzeyine sahip olan öğretmenlerin yüksek gelir düzeyine sahip olan öğretmenlere göre daha fazla öz denetim, evrenselliğe sahip oldukları görülmektedir. Post-Hoc Scheffe Testi sonucunda öz denetim ve evrensel alt boyutlarında, orta gelir düzeyine sahip olanlar grubu yüksek gelir düzeyine sahip olanlar grubu arasında orta gelir düzeyine sahip olanlar grubu lehine istatistiksel olarak ($p < 0.05$) düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmıştır.

Tablo 11.

Yönetici ve Öğretmenlerin Mesleki Yayın Değişkenine Göre Farklılaşmış Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

f, ss ve \bar{x} Değerleri				ANOVA Sonuçları						
Puan	Grup	N	ss	\bar{x}	Var. K.	KT	Sd	KO	F	P
Güç	Takip Etmiyorum	47	4,994	1,266	G.Arası	,618	2	,309	2,194	,824
	Bazen Takip Ediyorum	168	5,110	1,233	G. İçi	395,831	249	1,590		
	Düzenli Takip Ediyorum	37	5,148	1,373	Toplam	396,449	251			
	Toplam	252	5,094	1,256						
Başarı	Takip Etmiyorum	47	5,659	1,095	G.Arası	5,713	2	2,857	2,808	,062
	Bazen Takip Ediyorum	168	6,043	,997	G. İçi	253,354	249	1,017		
	Düzenli Takip diyor- rum	37	6,059	,945	Toplam	259,067	251			
	Toplam	252	5,973	1,015						

Hızlılık	Takip Etmiyorum	47	5,277	1,182	G.Arası	8,791	2	4,395	3,461 ,033
	Bazen Takip Ediyorum	168	5,575	1,115	G. İçi	316,257	249	1,270	
	Düzenli Takip Ediyorum	37	5,928	1,108	Toplam	325,048	251		
	Toplam	252	5,571	1,138					
Uyarılma	Takip Etmiyorum	47	5,312	1,057	G.Arası	3,574	2	1,787	1,410 ,246
	Bazen Takip Ediyorum	168	5,538	1,161	G. İçi	315,521	249	1,267	
	Düzenli Takip Ediyorum	37	5,721	1,041	Toplam	319,095	251		
	Toplam	252	5,522	1,127					
Öz denetim	Takip Etmiyorum	47	5,953	1,1923	G.Arası	2,905	2	1,453	1,319 ,269
	Bazen Takip Ediyorum	168	6,221	1,026	G. İçi	274,312	249	1,102	
	Düzenli Takip Ediyorum	37	6,254	,956	Toplam	277,217	251		
	Toplam	252	6,176	1,050					
Evrensellik	Takip Etmiyorum	47	5,915	,985	G.Arası	4,386	2	2,193	2,140 ,120
	Bazen Takip Ediyorum	168	6,259	1,032	G. İçi	255,178	249	1,025	
	Düzenli Takip Ediyorum	37	6,222	,948	Toplam	259,564	251		
	Toplam	252	6,189	1,016					

f, ss ve \bar{x} Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Yardımsızlık	Takip Etmiyorum	47	5,754	1,032	G.Arası	7,390	2	3,695	4,031 ,019
	Bazen Takip Ediyorum	168	6,161	,975	G. İçi	228,230	249	,917	
	Düzenli Takip Ediyorum	37	6,276	,759	Toplam	235,620	251		
	Toplam	252	6,102	,969					
Geleneksellik	Takip Etmiyorum	47	5,369	,988	G.Arası	4,185	2	2,093	1,881 ,155
	Bazen Takip Ediyorum	168	5,705	1,047	G. İçi	277,070	249	1,113	
	Düzenli Takip Ediyorum	37	5,604	1,164	Toplam	281,255	251		
	Toplam	252	5,628	1,058					
Uyum	Takip Etmiyorum	47	5,798	,969	G.Arası	2,752	2	1,376	1,188 ,307
	Bazen Takip Ediyorum	168	6,068	1,096	G. İçi	288,434	249	1,158	
	Düzenli Takip Ediyorum	37	6,054	1,114	Toplam	291,187	251		
	Toplam	252	6,016	1,078					
Güvenlilik	Takip Etmiyorum	47	5,884	1,072	G.Arası	1,853	2	,927	,836 ,435
	Bazen Takip Ediyorum	168	6,106	1,076	G. İçi	275,992	249	1,108	
	Düzenli Takip Ediyorum	37	6,019	,914	Toplam	277,845	251		
	Toplam	252	6,052	1,052					

Ortaöğretim kurumlarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerin değer tercihleri mesleki yayınları takip edip etmemeye göre; güç, başarı, uyarılma, öz denetim, evrensellik, geleneksellik, uyum, güvenlik alt boyutlarında herhangi bir farklılaşma görülmemekle birlikte hazırlık ve yardımseverlik alt boyutlarında farklılaşmakta olduğu görülmektedir. Mesleki yayınları düzenli takip eden öğretmenlerin, takip etmeyen öğretmenlere göre daha fazla hazırlığa, düzenli ve bazen takip eden öğretmenlerin takip etmeyen öğretmenlere göre daha fazla yardımseverliğe sahip oldukları görülmektedir Post-Hoc Scheffe Testi sonucunda hazırlık alt boyutunda; mesleki yayınları takip etmeme grubu ile düzenli takip etme grubu arasında düzenli takip etme grubu lehine istatistiksel olarak ($p < 0.05$) düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Yardımseverlik alt boyutunda; mesleki yayınları düzenli ve bazen takip etme grubu ile takip etmeme grupları arasında düzenli ve bazen takip etme grupları lehine istatistiksel olarak ($p < 0.05$) düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmıştır.

Örgütsel Vatandaşlık Davranışı Ölçeğinin Çeşitli SosyoDemografik Değişkenlere Ait Analiz Bulguları

Tablo 12.

Yönetici ve Öğretmenlerin Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşmış farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	ss	\bar{x}	Sh_x	t Testi		
						Sd	t	p
Gönüllülük	Erkek	139	3,290	1,012	,086			
	Bayan	113	3,239	,967	,091	250	,408	,684
Vicdanlılık	Erkek	139	3,321	1,003	,085			
	Bayan	113	3,539	,913	,085	250	-1,789	,075
Örgütsel Erdem	Erkek	139	3,541	,883	,074			
	Bayan	113	3,533	,986	,092	250	,069	,945

Yardıms severlik	Erkek	139	3,610	,797	,068			
	Bayan	113	3,786	,744	,069	250	-1,792	,074
Sportmenlik	Erkek	139	3,561	1,009	,085			
	Bayan	113	3,549	,995	,094	250	,098	,922
Örgütsel Vatandaşlık Davranışı	Erkek	139	3,485	,748	,063			
	Bayan	113	3,558	,713	,068	250	-,785	,433

Ortaöğretim kurumlarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerin örgütsel vatandaşlık cinsiyet durumlarına göre alt boyutlar ile örgütsel vatandaşlık davranışı genel boyutunda herhangi bir farklılaşma olduğu görülmektedir.

Tablo 13. Yöneticiler ve Öğretmenlerin Yaş Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları										
f, ss ve \bar{x} Değerleri										
ANOVA Sonuçları										
Puan	Grup	N	ss	\bar{x}	Var. K.	KT	sd	KO	F	p
Gönüllülük	21-30	88	3,083	,966	G.Arası	8,376	2	4,188		
	31-40	108	3,256	,955	G. İçi	237,411	249	,953		
	41-+	56	3,577	1,031	Toplam	245,787	251		4,392	,013
	Toplam	252	3,267	,989						
Vicdanlılık	21-30	88	3,193	1,002	G.Arası	10,033	2	5,016		
	31-40	108	3,441	,889	G. İçi	225,327	249	,905		
	41-+	56	3,732	,986	Toplam	235,359	251		5,543	,004
	Toplam	252	3,419	,968						
Örgütsel Erdem	21-30	88	3,289	,926	G.Arası	9,479	2	4,739		
	31-40	108	3,731	,846	G. İçi	206,788	249	,830		
	41-+	56	3,554	1,004	Toplam	216,267	251		5,707	,004
	Toplam	252	3,538	,928						
Yardımsverlilik	21-30	88	3,559	,830	G.Arası	2,278	2	1,139		
	31-40	108	3,759	,700	G. İçi	149,491	249	,600		
	41-+	56	3,757	,821	Toplam	151,769	251		1,897	,152
	Toplam	252	3,689	,777						
Sportmenlik	21-30	88	3,401	1,094	G.Arası	5,369	2	2,685		
	31-40	108	3,556	,903	G. İçi	246,408	249	,990		
	41-+	56	3,798	1,001	Toplam	251,778	251		2,713	,068
	Toplam	252	3,556	1,001						
Örgütsel Vatandaşlık Davranışı	21-30	88	3,333	,757	G.Arası	5,021	2	2,510		
	31-40	108	3,582	,645	G. İçi	129,352	249	,519		
	41-+	56	3,684	,797	Toplam	134,373	251		4,833	,009
	Toplam	252	3,518	,732						

Ortaöğretim kurumlarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerin örgütsel vatandaşlık yaşlarına göre; yardımseverlik, sportmenlik, alt boyutlarında herhangi bir farklılaşma görülmemekle birlikte gönüllülük, vicdanlılık, örgütsel erdem, alt boyutları ile örgütsel vatandaşlık davranışı genel boyutunda farklılaşmakta olduğu görülmektedir. 41 yaş ve üzerindeki öğretmenlerin, 21-30 yaş grubundaki öğretmenlere göre daha fazla gönüllülük, vicdanlılık ve örgütsel vatandaşlık davranışına sahip oldukları, 31-40 yaş grubundaki öğretmenlerin 21-30 yaş grubundaki öğretmenlere göre daha fazla örgütsel erdeme sahip oldukları görülmektedir. Post-Hoc Scheffe Testi sonucunda gönüllülük ve vicdanlılık alt boyutları ile örgütsel vatandaşlık boyutunda; 41 yaş ve üzeri yaş grubu ile 21-30 yaş grubu arasında 41 yaş ve üzeri grubu lehine istatistiksel olarak ($p<0.05$) düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Örgütsel erdem alt boyutunda; 21-30 yaş grubu ile 31-40 yaş grubu arasında 31-40 yaş grubu lehine istatistiksel olarak ($p<0.05$) düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmıştır.

Tablo 14.

Yönetici ve Öğretmenlerin Medeni Durum Değişkenine Göre Farklılaşım Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	ss	\bar{x}	Sh_x	t Testi		
						Sd	t	p
Gönüllülük	Evli	161	3,366	,984	,077	250	2,133	,034
	Bekâr	91	3,092	,979	,102			
Vicdanlılık	Evli	161	3,513	,941	,075	250	2,066	,040
	Bekâr	91	3,253	,997	,104			
Örgütsel Erdem	Evli	161	3,592	,915	,072	250	1,228	,221
	Bekâr	91	3,442	,950	,099			
Yardımseverlik	Evli	161	3,792	,743	,058	250	2,855	,005
	Bekâr	91	3,505	,807	,084			
Sportmenlik	Evli	161	3,611	1,003	,079	250	1,165	,245
	Bekâr	91	3,458	,995	,105			
Örgütsel Vatandaşlık Davranışı	Evli	161	3,600	,711	,057	250	2,395	,017
	Bekâr	91	3,372	,747	,079			

Ortaöğretim kurumlarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerin örgütsel vatandaşlık medeni durumlarına göre; örgütsel erdem, sportmenlik, alt boyutları ile örgütsel vatandaşlık davranışı genel boyutunda herhangi bir farklılaşma görülmemekle birlikte gönüllülük, vicdanlılık, yardımseverlik, alt boyutlarında farklılaşmakta olduğu görülmektedir. Evli öğretmenlerin bekâr öğretmenlere göre gönüllülüğe sahip olmakla birlikte, bekâr öğretmenlerin evli öğretmenlere göre daha fazla vicdanlılık ve yardımseverliğe sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 15.

Yönetici ve Öğretmenlerin Kıdem Değişkenine Göre Farklılaşım Farklılaşmadığı Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

f, ss ve \bar{x} Değerleri		ANOVA Sonuçları								
Puan	Grup	N	ss	\bar{x}	Var. K.	KT	Sd	KO	F	P
Gönüllülük	1-5	52	3,070	,896	G.Arası	10,930	3	3,643	3,847	,010
	6-10	109	3,159	1,004	G. İçi	234,857	248	,947		
	11-20	57	3,386	1,027	Toplam	245,787	251			
	21-+	34	3,716	,884						
	Toplam	252	3,267	,989						
Vicdanlılık	1-5	52	3,160	,984	G.Arası	13,068	3	4,356	4,860	,003
	6-10	109	3,336	,963	G. İçi	222,292	248	,896		
	11-20	57	3,520	,942	Toplam	235,359	251			
	21-+	34	3,912	,830						
	Toplam	252	3,419	,968						
Örgütsel Erdem	1-5	52	3,471	,913	G.Arası	,974	3	,325	,374	,772
	6-10	109	3,525	,919	G. İçi	215,293	248	,868		
	11-20	57	3,535	1,048	Toplam	216,267	251			
	21-+	34	3,684	,776						
	Toplam	252	3,538	,928						

Yardımseverlik	1-5	52	3,531	,877	G.Arası	2,406	3	,802	1,332 ,265
	6-10	109	3,673	,753	G. İçi	149,362	248	,602	
	11-20	57	3,800	,735	Toplam	151,769	251		
	21-+	34	3,794	,749					
	Toplam	252	3,689	,777					
Sportmenlik	1-5	52	3,404	1,121	G.Arası	10,148	3	3,383	3,472 ,017
	6-10	109	3,434	,977	G. İçi	241,629	248	,974	
	11-20	57	3,661	,985	Toplam	251,778	251		
	21-+	34	4,000	,778					
	Toplam	252	3,556	1,001					
Örgütsel Vatandaşlık Davranışı	1-5	52	3,358	,718	G.Arası	5,029	3	1,676	3,214 ,024
	6-10	109	3,459	,733	G. İçi	129,344	248	,522	
	11-20	57	3,602	,787	Toplam	134,373	251		
	21-+	34	3,810	,565					
	Toplam	252	3,518	,732					

Ortaöğretim kurumlarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerin örgütsel vatandaşlık mesleki kıdemlerine göre; örgütsel erdem, yardımseverlik alt boyutlarında herhangi bir farklılaşma görülmemekle birlikte gönüllülük, vicdanlılık, sportmenlik alt boyutları ile örgütsel vatandaşlık davranışı genel boyutunda farklılaşmakta olduğu görülmektedir. 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip olan öğretmenlerin 1-5 ile 6-10 yıl kıdeme sahip olan öğretmenlere göre daha fazla gönüllülük, vicdanlılık, sportmenlik ve örgütsel vatandaşlık davranışına sahip oldukları görülmektedir. Post-Hoc Scheffe Testi sonucunda gönüllülük ve vicdanlılık alt boyutunda; 21 yıl ve üzeri grubu ile 1-5 ve 6-10 yıl grubu arasında 21 yıl ve üzeri grubu lehine istatistiksel olarak ($p < 0.05$) düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Sportmenlik alt boyutunda; 21 yıl ve üzeri grubu ile 6-10 yıl grubu arasında 21 yıl ve üzeri grubu lehine istatistiksel olarak ($p < 0.05$) düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Örgütsel vatandaşlık davranışı boyutunda 1-5 yıl grubu ile 21 yıl ve üzeri grubu arasında 21 yıl ve üzeri grubu lehine istatistiksel olarak ($p < 0.05$) düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmıştır.

Tablo 16.

Yönetici ve Öğretmenlerin Okuldaki Görev Yılı Değişkenine Göre Farklılaşmış Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$x_{sıra}$	x^2	Sd	p
Gönüllülük	1-5	155	116,16	11,105	3	0,009
	6-10	63	143,01			
	11-20	27	131,37			
	21-+	7	188,14			
	Toplam	252				
Vicdanlılık	1-5	155	116,15	9,591	3	0,022
	6-10	63	140,69			
	11-20	27	140,44			
	21-+	7	174,14			
	Toplam	252				
Örgütsel Erdem	1-5	155	122,35	1,560	3	0,668
	6-10	63	134,54			
	11-20	27	133,17			
	21-+	7	120,36			
	Toplam	252				
Yardımsaverlik	1-5	155	116,77	7,880	3	0,049
	6-10	63	146,38			
	11-20	27	134,52			
	21-+	7	132,07			
	Toplam	252				
Sportmenlik	1-5	155	120,48	6,298	3	0,098
	6-10	63	131,26			
	11-20	27	134,72			
	21-+	7	185,29			
	Toplam	252				
Örgütsel Vatandaşlık Davranışı	1-5	155	116,27	8,769	3	0,033
	6-10	63	141,99			
	11-20	27	138,70			
	21-+	7	166,50			
	Toplam	252				

Ortaöğretim görev yapan yönetici ve öğretmenlerin örgütsel vatandaşlık okuldaki görev sürelerine göre; örgütsel erdem, sportmenlik, yardımseverlik alt boyutlarında herhangi bir farklılaşma görülmemekle birlikte gönüllülük, vicdanlılık alt boyutları ile örgütsel vatandaşlık davranışı genel boyutunda farklılaşmakta olduğu görülmektedir. 6-10 yıl grubundaki öğretmenlerin 1-5 yıl grubundaki öğretmenlere göre daha fazla gönüllülük, vicdanlılık ve örgütsel vatandaşlık davranışına sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 17.

Yönetici ve Öğretmenlerin Okuldaki Görev Değişkenine Göre Farklılaşmış Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	ss	\bar{x}	Sh_x	t Testi																																																						
						Sd	t	p																																																				
Gönüllülük	Yönetici	34	3,765	,986	,169	250	3,210	,002																																																				
	Öğretmen	218	3,189	,969	,066				Vicdanlılık	Yönetici	34	3,804	,922	,158	250	2,516	,012	Öğretmen	218	3,359	,964	,066	Örgütsel Erdem	Yönetici	34	3,654	,736	,127	250	,788	,432	Öğretmen	218	3,519	,955	,065	Yardımseverlik	Yönetici	34	3,888	,804	,138	250	1,612	,108	Öğretmen	218	3,658	,770	,053	Sportmenlik	Yönetici	34	3,863	,775	,133	250	1,933	,054	Öğretmen
Vicdanlılık	Yönetici	34	3,804	,922	,158	250	2,516	,012																																																				
	Öğretmen	218	3,359	,964	,066				Örgütsel Erdem	Yönetici	34	3,654	,736	,127	250	,788	,432	Öğretmen	218	3,519	,955	,065	Yardımseverlik	Yönetici	34	3,888	,804	,138	250	1,612	,108	Öğretmen	218	3,658	,770	,053	Sportmenlik	Yönetici	34	3,863	,775	,133	250	1,933	,054	Öğretmen	218	3,508	1,025	,069										
Örgütsel Erdem	Yönetici	34	3,654	,736	,127	250	,788	,432																																																				
	Öğretmen	218	3,519	,955	,065				Yardımseverlik	Yönetici	34	3,888	,804	,138	250	1,612	,108	Öğretmen	218	3,658	,770	,053	Sportmenlik	Yönetici	34	3,863	,775	,133	250	1,933	,054	Öğretmen	218	3,508	1,025	,069																								
Yardımseverlik	Yönetici	34	3,888	,804	,138	250	1,612	,108																																																				
	Öğretmen	218	3,658	,770	,053				Sportmenlik	Yönetici	34	3,863	,775	,133	250	1,933	,054	Öğretmen	218	3,508	1,025	,069																																						
Sportmenlik	Yönetici	34	3,863	,775	,133	250	1,933	,054																																																				
	Öğretmen	218	3,508	1,025	,069																																																							

Örgütsel Vatandaşlık Davranışı	Yönetici	34	3,797	,687	,117			
	Öğretmen	218	3,474	,730	,049	250	2,418	,016

Ortaöğretim kurumlarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerin örgütsel vatandaşlık okuldaki görevlerine göre; örgütsel erdem, yardımseverlik, sportmenlik alt boyutlarında herhangi bir farklılaşma görülmemekle birlikte gönüllülük, vicdanlılık alt boyutları ile örgütsel vatandaşlık davranışı genel boyutunda farklılaşmakta olduğu görülmektedir. Yöneticilerin öğretmenlere göre daha fazla gönüllülük ve örgütsel vatandaşlık davranışına sahip oldukları görülmekle birlikte, öğretmenlerin yöneticilere göre daha fazla vicdanlılığa sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 18.

Yönetici ve Öğretmenlerin Çalışma Şekli Değişkenine Göre Farklılaşım Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	ss	\bar{x}	Sh_x	t Testi		
						Sd	t	p
Gönüllülük	Kadrolu	220	3,256	1,015	,068			
	Sözleşmeli-Ücretli	32	3,344	,800	,142	250	-,468	,640
Vicdanlılık	Kadrolu	220	3,447	,985	,066			
	Sözleşmeli-Ücretli	32	3,229	,827	,146	250	1,190	,235
Örgütsel Erdem	Kadrolu	220	3,545	,930	,062			
	Sözleşmeli-Ücretli	32	3,484	,926	,163	250	,347	,729

Yardımsızlık	Kadrolu	220	3,705	,779	,052			
	Sözleşmeli-Ücretli	32	3,575	,766	,135	250	,886	,376
Sportmenlik	Kadrolu	220	3,535	1,019	,069			
	Sözleşmeli-Ücretli	32	3,698	,864	,152	250	-,860	,391
Örgütsel Vatandaşlık Davranışı	Kadrolu	220	3,523	,742	,049			
	Sözleşmeli-Ücretli	32	3,479	,671	,118	250	,320	,750

Ortaöğretim kurumlarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerin örgütsel vatandaşlık davranışları çalışma şekline göre alt boyutlar ile örgütsel vatandaşlık davranışı genel boyutunda herhangi bir farklılaşma olduğu görülmektedir.

Tablo 19.

Yönetici ve Öğretmenlerin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşım Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\chi_{sıra}$	x^2	Sd	P
Gönüllülük	Yüksek Okul	13	164,15			
	Üniversite	202	127,82			
	Yüksek Lisans	37	106,05	6,517	2	0,038
	Toplam	252				

Vicdanlılık	Yüksek Okul	13	134,58	1,791	2	0,408
	Üniversite	202	128,62			
	Yüksek Lisans	37	112,11			
	Toplam	252				
Örgütsel Erdem	Yüksek Okul	13	110,27	0,906	2	0,636
	Üniversite	202	128,32			
	Yüksek Lisans	37	122,24			
	Toplam	252				
Yardımseverlik	Yüksek Okul	13	122,12	1,643	2	0,440
	Üniversite	202	129,27			
	Yüksek Lisans	37	112,89			
	Toplam	252				
Sportmenlik	Yüksek Okul	13	137,19	2,411	2	0,299
	Üniversite	202	128,83			
	Yüksek Lisans	37	110,00			
	Toplam	252				
Örgütsel Vatandaşlık Davranışı	Yüksek Okul	13	130,08	2,012	2	0,366
	Üniversite	202	129,14			
	Yüksek Lisans	37	110,81			
	Toplam	252				

Ortaöğretim kurumlarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerin örgütsel vatandaşlık davranışları eğitim durumlarına göre alt boyutlar ile örgütsel vatandaşlık davranışı genel boyutunda herhangi bir farklılaşma olduğu görülmemektedir.

Tablo 20.

Yönetici ve Öğretmenlerin Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

f, ss ve \bar{x} Değerleri				ANOVA Sonuçları						
Puan	Grup	N	ss	\bar{x}	Var. K.	KT	Sd	KO	F	P
Gönüllülük	Düşük	58	3,132	1,088	G.Arası	1,957	2	,979	,999	,370
	Orta	149	3,277	,894	G. İçi	243,829	249	,979		
	Yüksek	45	3,407	1,146	Toplam	245,787	251			
	Toplam	252	3,267	,989						
Vicdanlılık	Düşük	58	3,345	,999	G.Arası	,480	2	,240	,254	,776
	Orta	149	3,432	,893	G. İçi	234,880	249	,943		
	Yüksek	45	3,474	1,166	Toplam	235,359	251			
	Toplam	252	3,419	,968						
Örgütsel Erdem	Düşük	58	3,448	,939	G.Arası	1,101	2	,550	,637	,530
	Orta	149	3,592	,850	G. İçi	215,166	249	,864		
	Yüksek	45	3,472	1,145	Toplam	216,267	251			
	Toplam	252	3,538	,928						
Yardıms severlilik	Düşük	58	3,621	,786	G.Arası	,833	2	,416	,687	,504
	Orta	149	3,682	,730	G. İçi	150,936	249	,606		
	Yüksek	45	3,800	,915	Toplam	151,769	251			
	Toplam	252	3,689	,777						
Sportmenlik	Düşük	58	3,322	1,108	G.Arası	4,137	2	2,068	2,080	,127
	Orta	149	3,619	,914	G. İçi	247,641	249	,995		
	Yüksek	45	3,644	1,106	Toplam	251,778	251			
	Toplam	252	3,556	1,001						

Örgütsel Vatandaşlık Davranışı	Düşük	58	3,405	,777	G.Arası	1,009	2	,505	,942 ,391
	Orta	149	3,542	,671	G. İçi	133,364	249	,536	
	Yüksek	45	3,581	,855	Toplam	134,373	251		
	Toplam	252	3,518	,732					

Ortaöğretim kurumlarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerin örgütsel vatandaşlık gelir düzeylerine göre alt boyutlar ile örgütsel vatandaşlık davranışı genel boyutunda herhangi bir farklılaşma olduğu görülmemektedir.

Tablo 21.

Yönetici ve Öğretmenlerin Mesleki Yayın Değişkenine Göre Farklılaşım Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

f, ss ve \bar{x} Değerleri		ANOVA Sonuçları								
Puan	Grup	N	ss	\bar{x}	Var. K.	KT	sd	KO	F	p
Gönüllülük	Takip Etmiyorum	47	3,014	,991	G.Arası	15,984	2	7,992	8,660 ,000	
	Bazen Takip Ediyorum	168	3,210	,986	G. İçi	229,803	249	,923		
	Düzenli Takip Ediyorum	37	3,847	,791	Toplam	245,787	251			
	Toplam	252	3,267	,989						
Vicdanlılık	Takip Etmiyorum	47	3,071	,990	G.Arası	10,221	2	5,111	5,652 ,004	
	Bazen Takip Ediyorum	168	3,440	,941	G. İçi	225,138	249	,904		
	Düzenli Takip Ediyorum	37	3,766	,943	Toplam	235,359	251			
	Toplam	252	3,419	,968						

Örgütsel Erdem	Takip Etmiyorum	47	3,228	,926	G.Arası	17,090	2	8,545	10,683 ,000
	Bazen Takip Ediyorum	168	3,497	,904	G. İçi	199,177	249	,800	
	Düzenli Takip Ediyorum	37	4,115	,798	Toplam	216,267	251		
	Toplam	252	3,538	,928					
Yardımsaverlilik	Takip Etmiyorum	47	3,481	,733	G.Arası	6,598	2	3,299	5,658 ,004
	Bazen Takip Ediyorum	168	3,670	,750	G. İçi	145,171	249	,583	
	Düzenli Takip Ediyorum	37	4,038	,854	Toplam	151,769	251		
	Toplam	252	3,689	,777					
Sportmenlik	Takip Etmiyorum	47	3,340	1,023	G.Arası	9,094	2	4,547	4,666 ,010
	Bazen Takip Ediyorum	168	3,522	1,011	G. İçi	242,683	249	,975	
	Düzenli Takip Ediyorum	37	3,982	,812	Toplam	251,778	251		
	Toplam	252	3,556	1,001					
Örgütsel Vatandaşlık Davranışı	Takip Etmiyorum	47	3,255	,717	G.Arası	10,864	2	5,432	10,951 ,000
	Bazen Takip Ediyorum	168	3,492	,708	G. İçi	123,509	249	,496	
	Düzenli Takip Ediyorum	37	3,968	,666	Toplam	134,373	251		
	Toplam	252	3,518	,732					

Ortaöğretim kurumlarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerin örgütsel vatandaşlık mesleki yayınları takip edip etmeme durumlarına göre; gönüllülük, vicdanlılık, örgütsel erdem, yardımseverlik, sportmenlik alt boyutlar ile örgütsel vatandaşlık davranışı genel boyutunda farklılaşmakta olduğu görülmektedir. Mesleki yayınları düzenli olarak takip eden öğretmenlerin bazen takip eden öğretmenler ile takip etmeyen öğretmenlere göre daha fazla gönüllülük, vicdanlılık, örgütsel erdem, yardımseverlik, sportmenlik ve örgütsel vatandaşlık davranışına sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 22.

Değer Tercihleri Ölçeğinden Alınan Puanlarla Örgütsel Vatandaşlık Davranışı Ölçeği Puanları Arasındaki İlişkiyi Belirlemek Üzere Yapılan Pearson Çarpım Moment Korelasyon Analizi Sonuçları

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
1. Güç	1	,549(**)	,530(**)	,476(**)	,322(**)	,339(**)	,456(**)	,589(**)	,452(**)	,469(**)	,244(**)	,264(**)	,179(**)	,320(**)	,193(**)	,302(**)
2. Başarı		1	,633(**)	,610(**)	,735(**)	,776(**)	,823(**)	,671(**)	,746(**)	,807(**)	,187(**)	,260(**)	,277(**)	,435(**)	,261(**)	,365(**)
3. Hazcılık			1	,583(**)	,572(**)	,563(**)	,587(**)	,465(**)	,474(**)	,542(**)	,148(*)	,159(*)	,274(**)	,351(**)	,207(**)	,297(**)
4. Uyarılma				1	,573(**)	,537(**)	,585(**)	,482(**)	,486(**)	,554(**)	,189(**)	,188(**)	,252(**)	,303(**)	,259(**)	,304(**)
5. Özdenetim					1	,846(**)	,805(**)	,582(**)	,686(**)	,819(**)	,088	,178(**)	,210(**)	,345(**)	,154(*)	,255(**)
6. Evrensellik						1	,847(**)	,630(**)	,715(**)	,811(**)	,157(*)	,244(**)	,265(**)	,415(**)	,205(**)	,333(**)
7. Yardım Severlik							1	,744(**)	,825(**)	,840(**)	,132(*)	,221(**)	,254(**)	,409(**)	,265(**)	,331(**)

16. Örgütsel Vatandaşlık Davranışı	15. Sportmenlik	14.Yardım Severlik	13. Örgütsel Erdem	12. Vicdanlılık	11. Gönüllülük	10. Güvenlilik	9. Uyum	8. Geleneksellik
r	r	r	r	r	r	r	r	r
1	1	1	1	1	1	1	1	1
,749(**)	,577(**)	,837(**)	,474(**)	,497(**)	,478(**)	,225(**)	,258(**)	,309(**)
			,571(**)	,598(**)	,519(**)	,374(**)	,319(**)	,376(**)
			1	,586(**)	,493(**)	,159(*)	,176(**)	,252(**)
				1	,669(**)	,200(**)	,165(**)	,346(**)
					1	,087	,084	,219(**)
						1	,756(**)	,659(**)
							1	,716(**)

* korelasyonlar 0.05 düzeyinde anlamlı, ** korelasyonlar 0.01 düzeyinde anlamlı

Ortaöğretim kurumlarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerin değer tercihleri ile örgütsel vatandaşlık davranışları arasında gönüllülük alt boyutu ile öz denetim, uyum ve güvenilirlik dışındaki tüm alt boyutlar arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Değerler arttıkça örgütsel vatandaşlık davranışları da olumlu yönde artmakta; azaldıkça da olumsuz yönde artış göstermektedir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Yönetici ve öğretmenlerin değer tercihleri ile öğretmenlerin örgütsel vatandaşlık davranışı göstermeleri arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğundan, değerlere yönelik programlar yapılabilir. Eğitim örgütlerinin çalışanların örgütsel vatandaşlık davranışını artırmak amacıyla öncelikli olarak çalışanlarının, sosyal ve psikolojik gereksinimlerini göz önüne almaları gerekmektedir. İyi çalışma koşulları, ilginç bir iş ve kendini geliştirme olanağı, çalışmaları artırır. Eğitim kurumları, öğretmenlerin bedensel ve düşünsel yönleriyle bir bütün olarak görebildikleri, önce örgütsel vatandaşlık davranışını yakından inceleyip bunları tanıyarak ve uygulamaya geçerek çalışanları işe ve işletmeye bağlayan güdülerini ve beklentilerini bilerek bunları oluşturan gereksinimleri saptayabilen yönetimler, kuşkusuz eğitim kurumlarının başarılı olmalarında fevkalade olumlu bir katkıda bulunmuş olacaklardır. Genç ve mesleğinin başında olan öğretmenlere olumlu değerler kazandıracak seminer, hizmet içi eğitim çalışmalarına yer verilmelidir. Ayrıca tüm personele, işlerini ve görevlerini yaptıkları müddetçe, sıklıkla sözlü ve/veya yazılı olarak teşekkür edilmeli, “Bu iş zaten onun işi.” şeklindeki düşüncelerden uzaklaşarak çalışanların çabalarının takdir edileceğini bildikleri bir ortam yaratılmalıdır. Mesleki yayın takip etmeme nedeni olarak muhtemelen yayınların kolay bulunur olmaması ve ücretle ilişkili olduğu düşünülmüş olup bu olumsuzluğu ortadan kaldırmak için okullarda bu yayınların imkânlar ölçüsünde bulundurulmasına çalışılmalıdır. Böylelikle öğretmenlerin meslekindeki gelişmeleri ve yenilikleri zamanında ve yerinde takip etme fırsatı doğacak, kendilerini yenileme çalışmaları yapabileceklerdir. Öğretmenlerin ekonomik anlamda yaşadıkları sıkıntıları hafifletmek ve gerekli olan iyileştirme çalışmalarının bir an önce yapılmasını sağlamak oldukça önem taşımaktadır. Öğretmenlerin örgütsel vatandaşlık davranışlarını artıracak somut kriterler konmalı ve bu hedefe ulaşmak için öğretmenlerin motivasyonları canlı tutulmalıdır. Öğretmenlerin geçim sıkıntısı nedeniyle ek işlere yönelmesi örgütsel vatandaşlık davranışını düşürmekte ve eğitim-öğretim yetersizliğine neden olmaktadır. Yönetici ve öğretmenlerimizin gelir düzeyleri ek işte çalışmaya ihtiyaç duymayacakları kadar yükseltilmelidir.

Milli Eğitim Bakanlığı eğitimcilerden, felsefecilerden, ailelerden, din adamlarından ve bilim adamlarından oluşturdukları komisyonlarla, gerek eğitim yöneticileri gerekse öğretmenler için etik ilkeler oluşturmalıdır.

Öğretmenlerin Kişisel Bilgilerine İlişkin Bulgular ve Tartışma

Örneklem grubu 139 (% 55,2)'u erkek; 113 (% 44,8)'ü bayan olmak üzere toplam 252 öğretmenden oluşmaktadır. Bu durum öğretmenlik mesleğinin erkek ve bayanlar için aynı düzeyde tercih edilen bir meslek olduğu anlaşılmıştır. Örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin 88 (% 34,9)'i 21-30 yaş grubunda; 108 (% 42,9)'i 31-40 yaş grubunda; 56 (% 22,2)'sı 41 yaş ve üzeri grubunda bulunmaktadır. İstanbul ilinde bulunan öğretmenlerin çoğunluğunun 21-40 yaşları arasında bulunması İstanbul ilindeki öğretmenlerin ilk atama ya da naklen ikinci atama olunan il olması ile açıklayabiliriz. Örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin 161 (% 63,9)'inin evli; 91 (% 36,1)'inin bekâr olduğu görülmektedir. Bu durumu öğretmenlerin aile yaşamına önem verdikleri ile açıklayabiliriz. Örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin 52 (% 20,6)'sinin kıdeminin 1-5 yıl; 109 (% 43,3)'ünün 6-10 yıl; 57 (% 22,6)'sinin 11-20 yıl; 34 (% 13,5)'ünün kıdeminin 21 ve üzerinde olduğu görülmektedir. İstanbul ilinde bulunan öğretmenlerin çoğunluğunun 1-10 yıl arasında bulunması İstanbul ilindeki öğretmenlerin ilk atama ya da naklen ikinci atama olunan il olması ile açıklayabiliriz.

Örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin 155 (% 61,5)'i 1-5; 63 (% 25,0)'ü 6-10; 27 (% 10,7)'si 11-20; 7 (% 2,8)'si 21+- görev yılında bulunmaktadır. Bu durumu öğretmenlerin bir kurumda 5 yıldan fazla kalmaması ile açıklayabiliriz. Örneklem grubunun 34 (% 13,5)'ünün yönetici; 218 (% 86,5)'inin öğretmen olduğu görülmektedir. Örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin 220 (% 87,3)'sinin kadrolu; 32 (% 12,7)'sinin sözleşmeli-ücretli olarak çalıştığı anlaşılmaktadır. Örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerinin 13 (% 5,2)'ünün yüksek okul; 202 (% 80,2)'sinin üniversite; 37 (% 14,7)'sinin yüksek lisans mezunu olduğu görülmektedir. Bu durumu öğretmenliğin 1990 yıllardan itibaren üniversite mezunu olma şartı getirilmesi ile yıllar içinde yüksek okul mezunlarının emekli olması ve yüksek lisans yapmaması ile açıklayabiliriz. Örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerinin 58 (% 23,0)'inin düşük; 149 (% 59,1)'unun orta; 45 (% 17,9)'inin yüksek gelir düzeyi grubuna sahip olduğu görülmektedir. Örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerinin 47 (% 18,7)'sinin mesleki yayınları takip etmediği; 168 (% 66,7)'inin bazen takip ettiği; 37 (% 14,7)'sinin düzenli olarak takip ettiği görülmektedir. Bu durumu öğretmenlerin mesleki yayınları takip etmedikleri, etmeye fırsat bulamadıkları, İstanbul içerisinde yaşam koşullarının zor olması, trafik vs. gibi nedenlerle açıklayabiliriz.

Alt Amaçlara İlişkin Sonuç ve Tartışma

Amaçlarda yer alan soruların yanıtlan istatistiksel değerlendirmeler sonucunda aşağıdaki gibi bulunmuşlardır.

I. Ortaöğretim kurumlarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerin değer tercihleri ile ilgili alt problemler ve sonuçları; cinsiyetlerine göre; güç, başarı, hazcılık, uyarılma, yardımseverlik, geleneksellik, uyum, güvenlik alt boyutlarında herhangi bir farklılaşma görülmemekle birlikte öz denetim ve evrensellik, alt boyutlarında farklılaşmakta olduğu görülmektedir. Bayan öğretmenler öz denetimi daha fazla tercih ederken erkek öğretmenler evrenselliği daha fazla tercih ettikleri görülmektedir. Yaş değişkenine göre alt boyutlarda herhangi bir farklılaşma görülmemektedir. Medeni durumlarına göre; başarı, hazcılık, öz denetim, evrensellik, uyarılma, yardımseverlik, uyum, güvenlik alt boyutlarında herhangi bir farklılaşma görülmemekle birlikte güç ve geleneksellik alt boyutlarında farklılaşmakta olduğu görülmektedir. Evli öğretmenlerin bekâr öğretmenlere göre güç ve gelenekselliği daha fazla tercih ettikleri görülmektedir. Mesleki kıdemlerine göre alt boyutlarda herhangi bir farklılaşma görülmemektedir. Okuldaki görev sürelerine göre alt göre alt boyutlarda herhangi bir farklılaşma görülmemektedir. Okuldaki görevlerine göre alt boyutlarda herhangi bir farklılaşma görülmemektedir. Çalışma şekillerine göre alt boyutlarda herhangi bir farklılaşma görülmemektedir. Eğitim durumlarına göre; güç, hazcılık, başarı, uyarılma, geleneksellik alt boyutlarında herhangi bir farklılaşma görülmemekle birlikte, öz denetim, evrensellik, yardımseverlik, uyum ve güvenlik alt boyutlarında farklılaşmakta olduğu görülmektedir. Üniversite mezunu olan öğretmenlerin yüksekokul ile yüksek lisans mezunu olan öğretmenlere göre daha fazla öz denetim, evrensellik, yardımseverlik ve güvenliğe sahip oldukları görülmekle birlikte yüksekokul ile üniversite mezunları arasında üniversite mezunlarının, üniversite ile yüksek lisans mezunu olanlar arasında yüksek lisans mezunu olan öğretmenlerin daha fazla uyuma sahip oldukları görülmektedir. Gelir düzeyine göre; güç, başarı, hazcılık, uyarılma, yardımseverlik, güvenlik geleneksellik uyum alt boyutlarında herhangi bir farklılaşma görülmemekle birlikte öz denetim ve evrensellik alt boyutlarında farklılaşmakta olduğu görülmektedir. Orta gelir düzeyine sahip olan öğretmenlerin yüksek gelir düzeyine sahip olan öğretmenlere göre daha fazla öz denetim, evrenselliğe sahip oldukları görülmektedir. Mesleki yayınları takip edip etmemeye göre; güç, başarı, uyarılma, öz denetim, evrensellik, geleneksellik, uyum, güvenlik alt boyutlarında herhangi bir farklılaşma görülmemekle birlikte hazcılık ve yardımseverlik alt boyutlarında farklılaşmakta olduğu görülmektedir. Mesleki yayınları düzenli takip eden öğretmen-

menlerin, takip etmeyen öğretmenlere göre daha fazla hazcılığa, düzenli ve bazen takip eden öğretmenlerin takip etmeyen öğretmenlere göre daha fazla yardımseverliğe sahip oldukları görülmektedir.

II. Ortaöğretim kurumlarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerin örgütsel vatandaşlık davranışları ile ilgili alt problemler ve sonuçları; cinsiyet durumlarına göre alt boyutlar ile örgütsel vatandaşlık davranışı genel boyutunda herhangi bir farklılaşma olduğu görülmemektedir. Yaşlarına göre; yardımseverlik, sportmenlik, alt boyutlarında herhangi bir farklılaşma görülmemekle birlikte gönüllülük, vicdanlılık, örgütsel erdem, alt boyutları ile örgütsel vatandaşlık davranışı genel boyutunda farklılaşmakta olduğu görülmektedir. 41 yaş ve üzerindeki öğretmenlerin, 21-30 yaş grubundaki öğretmenlere göre daha fazla gönüllülük, vicdanlılık ve örgütsel vatandaşlık davranışına sahip oldukları, 31-40 yaş grubundaki öğretmenlerin 21-30 yaş grubundaki öğretmenlere göre daha fazla örgütsel erdeme sahip oldukları görülmektedir. Medeni durumlarına göre; örgütsel erdem, sportmenlik, alt boyutları ile örgütsel vatandaşlık davranışı genel boyutunda herhangi bir farklılaşma görülmemekle birlikte gönüllülük, vicdanlılık, yardımseverlik, alt boyutlarında farklılaşmakta olduğu görülmektedir. Evli öğretmenlerin bekâr öğretmenlere göre gönüllülüğe sahip olmakla birlikte, bekâr öğretmenlerin evli öğretmenlere göre daha fazla vicdanlılık ve yardımseverliğe sahip oldukları görülmektedir. Mesleki kıdemlerine göre; örgütsel erdem, yardımseverlik alt boyutlarında herhangi bir farklılaşma görülmemekle birlikte gönüllülük, vicdanlılık, sportmenlik alt boyutları ile örgütsel vatandaşlık davranışı genel boyutunda farklılaşmakta olduğu görülmektedir. 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip olan öğretmenlerin 1-5 ile 6-10 yıl kıdeme sahip olan öğretmenlere göre daha fazla gönüllülük, vicdanlılık, sportmenlik ve örgütsel vatandaşlık davranışına sahip oldukları görülmektedir. Okuldaki görev sürelerine göre; örgütsel erdem, sportmenlik, yardımseverlik alt boyutlarında herhangi bir farklılaşma görülmemekle birlikte gönüllülük, vicdanlılık alt boyutları ile örgütsel vatandaşlık davranışı genel boyutunda farklılaşmakta olduğu görülmektedir. 6-10 yıl grubundaki öğretmenlerin 1-5 yıl grubundaki öğretmenlere göre daha fazla gönüllülük, vicdanlılık ve örgütsel vatandaşlık davranışına sahip oldukları görülmektedir. Okuldaki görevlerine göre; örgütsel erdem, yardımseverlik, sportmenlik alt boyutlarında herhangi bir farklılaşma görülmemekle birlikte gönüllülük, vicdanlılık alt boyutları ile örgütsel vatandaşlık davranışı genel boyutunda farklılaşmakta olduğu görülmektedir. Yöneticilerin öğretmenlere göre daha fazla gönüllülük ve örgütsel vatandaşlık davranışına sahip oldukları görülmekle birlikte, öğretmenlerin yöneticilere göre daha fazla vicdanlılığa sahip oldukları görülmektedir. Çalışma

şekline göre alt boyutlar ile örgütsel vatandaşlık davranışı genel boyutunda herhangi bir farklılaşma olduğu görülmemektedir. Eğitim durumlarına göre alt boyutlar ile örgütsel vatandaşlık davranışı genel boyutunda herhangi bir farklılaşma olduğu görülmemektedir. Gelir düzeylerine göre alt boyutlar ile örgütsel vatandaşlık davranışı genel boyutunda herhangi bir farklılaşma olduğu görülmemektedir. Mesleki yayınları takip edip etmeme durumlarına göre; gönüllülük, vicdanlılık, örgütsel erdem, yardımseverlik, sportmenlik alt boyutlar ile örgütsel vatandaşlık davranışı genel boyutunda farklılaşmakta olduğu görülmektedir. Mesleki yayınları düzenli olarak takip eden öğretmenlerin bazen takip eden öğretmenler ile takip etmeyen öğretmenlere göre daha fazla gönüllülük, vicdanlılık, örgütsel erdem, yardımseverlik, sportmenlik ve örgütsel vatandaşlık davranışına sahip oldukları görülmektedir.

III. Ortaöğretim kurumlarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerin değer tercihleri ile örgütsel vatandaşlık davranışları arasında gönüllülük alt boyutu ile öz denetim, uyum ve güvenilirlik dışındaki tüm alt boyutlar arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Değerler arttıkça örgütsel vatandaşlık davranışları da olumlu yönde artmakta; azaldıkça da olumsuz yönde artış göstermektedir.

Öneriler

Bu bölümde araştırma sonucuna dayalı önerilere yer verilmiştir. Ancak öneriler dikkate alınırken araştırmanın sınırlılıkları da dikkate alınmalıdır. Yönetici ve öğretmenlerin değer tercihleri ile öğretmenlerin örgütsel vatandaşlık davranışı göstermeleri arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğundan değerlere yönelik programlar yapılabilir. Eğitim örgütlerinin çalışanların örgütsel vatandaşlık davranışını artırmak amacıyla öncelikli olarak çalışanlarının, sosyal ve psikolojik gereksinimlerini göz önüne almaları gerekmektedir. İyi çalışma koşulları, ilginç bir iş ve kendini geliştirme olanağı, çalışmaları artırır. Eğitim kurumları, öğretmenlerin bedensel ve düşünsel yönleriyle bir bütün olarak görebildikleri, önce örgütsel vatandaşlık davranışını yakından inceleyip bunları tanıyarak ve uygulamaya geçerek çalışanları işe ve işletmeye bağlayan güdülerini ve beklentilerini bilerek bunları oluşturan gereksinimleri saptayabilen yönetimler, kuşkusuz eğitim kurumlarının başarılı olmalarında fevkalade olumlu bir katkıda bulunmuş olacaktır. Kurum içerisinde teşvik amacıyla kullanılan para ödülü, kamp ödülü gibi maddi ödüllerin ve takdir etme, şilt verme, ayın çalışanını seçme gibi maddi olmayan ödüllerin de tüm çalışanlar arasında adil olarak dağıtılması ve herkesin hak ettiği şekilde bu teşviklerden faydalanması sağlanmalıdır.

Genç ve mesleğinin başında olan öğretmenlere olumlu değerler kazandıracak, seminer, hizmet içi eğitim çalışmalarına yer verilmelidir. Ayrıca tüm personele, işlerini ve görevlerini yaptıkları müddetçe, sıklıkla sözlü ve/veya yazılı olarak teşekkür edilmeli, “Bu iş zaten onun işi.” şeklindeki düşüncelerden uzaklaşarak çalışanların çabalarının takdir edileceğini bildikleri bir ortam yaratılmalıdır. Mesleki yayın takip etmeme nedeni olarak muhtemelen yayınların kolay bulunur olmaması ve ücretle ilişkili olduğu düşünülmüş olup bu olumsuzluğu ortadan kaldırmak için okullarda bu yayınların imkânlar ölçüsünde bulundurulmasına çalışılmalıdır. Öğretmenlerin örgütsel vatandaşlık davranışlarını artıracak somut kriterler konmalı ve bu hedefe ulaşmak için öğretmenlerin motivasyonları canlı tutulmalıdır. Öğretmenlerin geçim sıkıntısı nedeniyle ek işlere yönelmesi örgütsel vatandaşlık davranışını düşürmekte ve eğitim-öğretim yetersizliğine neden olmaktadır. Yönetici ve öğretmenlerimizin gelir düzeyleri ek işte çalışmaya ihtiyaç duymayacakları kadar yükseltilmelidir. Milli Eğitim Bakanlığı eğitimcilerden, felsefecilerden, ailelerden, din adamlarından ve bilim adamlarından oluşturdukları komisyonlarla, gerek eğitim yöneticileri gerekse öğretmenler için etik ilkeler oluşturmalıdır.

Kaynakça

- Altun, A. S. (2003). Eğitim yönetimi ve değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1, 7-18.
- Atay, S. (2003). Türk yönetici adaylarının siyasal ve dini tercihleri ile yaşam değerleri arasındaki ilişki. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1 (3), 87-120.
- Bacanlı, H. (2002). *Psikolojik kavram analizi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Çetin, Ö. M. (2004). *Örgütsel vatandaşlık davranışı*. Nobel Yayınları Dağıtım Ankara
- Güvenç, B. (1976). *Değerler, tutumlar ve davranışlar*. Ankara: Türkiye Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları.
- Kuşdil, M. E. & Kağıtçıbaşı, Ç. (2000). Türk öğretmenlerin değer yönelimleri ve Schwartz değer kuramı. *Türk Psikoloji Dergisi*, 15 (45), 59-76.
- Orhan, K. (1997). *İş doyumu ve değerler*. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü yayımlanmamış yüksek lisans tezi, İzmir.
- Kalaycı, G. S (2007). *Örgütsel güven ve örgütsel vatandaşlık*. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Afyon.
- Sarı E. (2005). Öğretmen adaylarının değer tercihleri: Giresun Eğitim Fakültesi örneği. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 3 (10), 73-88.
- Sönmez, E. (2005). *İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin yöneticilere duyulan güven ile örgütsel vatandaşlık davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü yayımlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul.
- Terzi, A. R. & Kurt T. (2005). İlköğretim okul müdürlerinin yöneticilik davranışlarının öğretmenlerin örgütsel bağlılığına etkisi. 04.08.2007 tarihinde www.yayim.meb.gov.tr adresinden edinilmiştir.